

TINA BLAU POP-UP IZLOŽBA

– učiteljica Naste Rojc

Nasta (Jerka Hermina Ljubica) Rojc (ud. Rojc-Šenoa) (Bjelovar, 6. studenoga 1883. – Zagreb, 6. studenoga 1964.) hrvatska je slikarica, kiparica, grafičarka i fotografkinja, koja slovi kao „prva hrvatska akademska slikarica“. Slikarsko obrazovanje započela je u privatnoj školi Otona Ivekovića u Zagrebu, nastavila na bečkoj Umjetničkoj školi za žene i djevojke (Kunstschule für Frauen und Mädchen) od 1902. do 1904. godine, a zatim u Münchenu, gdje je prijateljevala s hrvatskim slikarima na školovanju u tome gradu, među ostalima s Miroslavom Kraljevićem. Vraća se potom u Beč, gdje od 1908. do 1910. pohađa studij kiparstva. Nakon povratka u zemlju početkom 1910-ih intenzivno izlaže, najčešće na skupnim izložbama Hrvatskog društva umjetnosti (Udruženje likovnih umjetnika Hrvatske), Saveza jugoslavenskih umjetnika »Lada« i Kluba likovnih umjetnica u Zagrebu, Beču, Parizu, Rijeci, Osijeku, Dubrovniku, Beogradu i Ljubljani; samostalno je izlagala u Zagrebu i Londonu. Njezin opus čine aktovi, portreti, autoportreti, pejzaži i mrtve prirode. Zalagala se za afirmaciju hrvatskih umjetnica u zemlji i inozemstvu te za ravnopravnost umjetničkog identiteta umjetnica, odnosno za veće mogućnosti izlaganja te izravniji prodor djela umjetnica na tržište i u javnost uopće. Organizirala je u Beču 1914. godine izložbu *Hrvatska ženska umjetnost*. Surađivala je s londonskim Women's International Art Clubom, a po uzoru na njega je, zajedno s Linom Crnić Virant, inicirala osnutak Kluba likovnih umjetnica (1927. – 1946.), koji je ostvario zapaženu djelatnost okupivši 50 članica. U vrijeme Drugoga svjetskog rata, zajedno s partnericom Alexandrinom Onslow, pritvorena je zbog pomaganja partizanskog pokreta, no ubrzo je puštena zbog nedostatka dokaza. Nakon rata rijetko slika, najčešće u duhu socrealizma, te ponekad sudjeluje na skupnim izložbama (ULUH-a 1948. i LIKUM-a 1950. i 1953.). Preminula je u Zagrebu na svoj rođendan 1964. godine.

Tina (Regina Leopoldine) Blau (ud. Blau-Lang) (Beč, 15. studenoga 1845. – Beč, 31. listopada 1916.) austrijska je slikarica, jedna od najznačajnijih tamošnjih slikarskih ličnosti na prijelazu stoljeća. Od mladosti iskazuje interes za pejzažno slikarstvo, kojim će se baviti, gotovo bez iznimke, do kraja života. Prve slikarske poduke prima od bečkog pejzažista Augusta Schaeffera, potom se školuje na minhenskoj Akademiji (1869. – 1873.) u klasi Wilhelma Lindenschmidta, nakon čega studijski putuje po alpskim zemljama te Ugarskoj, Italiji i Nizozemskoj. Nizozemsko slikarstvo posebice ostavlja dojam na slikaricu i određuje daljnji razvitak njezina slikarskog rukopisa. U stvaranju vlastitoga slikarskog stila važan su utjecaj na slikaricu imala i djela bečkog pejzažista Emila Jakoba Schindlera. Poslije udaje za njemačkog slikara Heinricha Langa seli se u München, gdje je od 1888. do 1894. godine podučavala na Ženskoj akademiji minhenskog udruženja umjetnica (Damenakademie des Münchner Künstlerinnenvereins). Nakon povratka u Beč sudjeluje u osnivanju Umjetničke škole za žene i djevojke (Kunstschule für Frauen und Mädchen), gdje je predavala pejzaž i mrtvu prirodu do umirovljenja 1915. godine. Bila je vrlo produktivna slikarica, izlagala je u Beču, Parizu, Londonu i Chicagu te se, zahvaljujući iznimnoj vještini i intrigantnoj tehnici slikanja, promaknula u eminentnu ličnost bečke likovne scene na prijelazu stoljeća. Interes javnosti privukla je slikom *Proljeće u Prateru* (danas u Kunsthistorisches Museumu) 1882. godine, za koju je godinu poslije nagrađena posebnim priznanjem na Pariškom salonu. Jedna je od najznačajnijih predstavnica atmosferskog impresionizma u Monarhiji, a istovremeno se, rušeći rodne barijere, istaknula u nastojanjima za ravnopravnost spolova. Često slika motive bečkog Pratera, svojega omiljenog mjesta, gdje je imala i atelijer, koji je nakon slikaričine smrti licitiran na dražbi. Njezin je praterski atelijer često posjećivala i slikarica Nasta Rojc.

TINA BLAU - učiteljica Naste Roje

Dvije umjetnice povezuje ne samo isprepleten životni put već i beskompromisan duh, nekonformistička energija i bunt protiv ustaljenih kanona u slikarstvu, toj nepoćudnoj profesiji kojom su u njihovo vrijeme dominirali muškarci. Osim bogatih i vrijednih opusa, obje su obilježene snalaženjem u „muškom svijetu“ i nastojanjima za emancipacijom, pri čemu su utrle put budućim generacijama slikarica, stvarajući prostor za njihovo djelovanje.

Slikarstvo Tine Blau u osnovi je impresionističko, njezini radovi zrače posebnom titrajućom energijom. Budući da preferira plenerizam, njezino je slikarstvo trenutačni brzopotezni nanos boje, više studija svjetla, ono nije nikako dekorativno i ni po čemu tradicionalno austrijsko. Postojeći osjećaj bečkog izvorišta podređen je utjecaju nizozemskog pejzaža i minhenske škole. Svjedoči to o otvaranju bečke škole prema suvremenim, francuskim tendencijama, koje su do Monarhije uglavnom dopirale posredno, s područja Njemačke. Njezino slikarstvo tako svjedoči o iskustvu impresionizma i talijanskih Macchiaioli. No na slikaricu je osobito snažan dojam ostavio nizozemski pejzaž 17. stoljeća, jednako kao i krajolici, koje je tijekom boravka u Nizozemskoj neumorno slikala. Blau ima popriličan broj slika u opusu s prikazima Amsterdama, njegovih trgova, ulica i periferije, okolnih širokih polja tulipana i žita, nerijetko hvatajući u kadar prepoznatljive vjetrenjače. Slika u Muzeju likovnih umjetnosti nastala je u tom periodu, a osim prepoznatljivoga impresionističkog ugođaja i titravog svjetla, odlikuje ju negacija čvrste kompozicijske strukture sa snažno naglašenim kontrastom gornjeg i donjeg registra podijeljenih dominantnom linijom horizonta. Na djelima iz Nizozemske ne pridaje pozornost detaljnoj, realističkoj studiji prirode, već u naturalizam prikaza ugrađuje svojstveni tamni kolorit i ističe prirodni kontrast. Kod Blau je crtež samo koncept, a izražajno je sredstvo njezina rada boja. Blau nikada u prvi plan ne stavlja osobna raspoloženja, slika „zamućeno“, bez jasnih kontura, stilom kakav će obilježiti slikaričinu fazu 1890-ih, nakon iskustva Pariza i slikanja Tuilerieskih vrtova, slikarstva u kojem zanemaruje granice, obrise, a ističe pastozni nanos boje.

2. Tina Blau
Kod Amsterdama (Vjetrenjače u Nizozemskoj)

Slikarstvo Naste Rojc nešto je složenije, period njezina stvaralaštva obilježen je previranjem različitih umjetničkih izraza i stilova koji utječu na autoričinu asimilaciju impresionizma, postimpresionizma, simbolizma i realizma. Slikarstvo je to minhenskog kruga koje je ipak dominantno u njezinu opusu; utjecaj Tine Blau u slikarstvu Naste Rojc osjeti se isključivo u pejzažima iz ranog stvaralaštva kojima naginje više impresionističkom senzibilitetu nasuprot fasetnom, sezanovskom, stilu slikanja minhenske škole. U tim ranim radovima Rojc slika tamnim registrom, prisutno je i, za Blau karakteristično, zamučivanje obrisa te koloristička koncepcija kompozicije krajolika bojenim plohama. U tom su kontekstu posebno zanimljiva djela nastala u razdoblju od 1910. do 1912., koja odišu duhom atmosferskog impresionizma Tine Blau, ali i pojedini mladenački pejzaži imanja Rojčeve posjeduju sličan senzibilitet. Toj skupini radova pripadaju, primjerice, *Staja na imanju Rojčeve* (1902.) i *Stogovi sijena – Rojčeve* (1902.) u privatnom vlasništvu te, od radova nakon završenog studija, *Krajolik* (1910.), *Polje kadulje u Rojčevu* (1912.) i *Snopovi žita* (1912.), također u privatnom vlasništvu. Muzej likovnih umjetnosti ne posjeduje takve pejzaže koji bi svjedočili utjecaju Tine Blau na našu slikaricu. Tri izložena djela Naste Rojc ne pružaju ni približan retrospektivni uvid u njezino stvaralaštvo, već ih muzeološka koncepcija izložbe povezuje s opusom druge autorice na temelju njihove životopisne veze. Cilj izložbe, kao dijela pripreme za stalni postav Muzeja, bio je istražiti provenijenciju djela tih autorica.

3. Nasta Rojc
Portret Elizabete (Lile) grofica Pejačević

Iako se utjecaj Tine Blau na stvaralaštvo Naste Rojc javlja rano i traje kratko, čini se da je ta razmjena bila koliko umjetnička toliko i intelektualna. Bjelovarska slikarica u svojoj autobiografiji ne skriva veselje zbog druženja „sa svojom učiteljicom“, koju je za boravka u Beču redovito posjećivala u njezinu atelijeru: „Tina Blau bila mi je vrlo sklona. Često sam ju jašeć na moje jutarnje šetnje u Prater posjećivala tamo u njezinom ogromnom atelieru.“ Susret dviju umjetnica dogodio se u različitim životnim fazama – iskusne učiteljice i mlade, perspektivne učenice – no obje su se suočavale sa sličnim društvenim izazovima u dominantno muškom svijetu. Blau je pomicala granice omogućujući djevojkama umjetničko školovanje, dok je Rojc osnivanjem udruženja nastojala podržati umjetnički rad svojih kolegica, istovremeno udarajući snažne pečate u austrijskoj, odnosno hrvatskoj povijesti umjetnosti. Stoga ne čudi spoj dvaju nepokolebljivih duhova – beskompromisnih, slobodoumnih i samosvjesnih žena, vrhunskih slikarica koje se nisu libile preispitati, pa i obrisati, granice.

4. Nasta Rojc
Foksterijer / Brandy

5. Nasta Rojc
Ruže (Žute ruže u plavoj vazi)

KATALOG

1. Neutvrđeni/a slikar/ica (T. Blau)

Pejzaž (Kućica kraj potoka)

1857.

akvarel

24,5 × 37,5 cm

sign. d.d.: *T. Blau fec. 1854*

inv. br. MLU-S-706

2. Tina Blau

Kod Amsterdama (Vjetrenjače u Nizozemskoj)

1875.

ulje na dasci

40,5 × 64,8 cm

sign. d.d.: *Tina Blau*

inv. br. MLU-S-32

3. Nasta Rojc

Portret Elizabete (Lile) grofice Pejačević

2. desetljeće 20. st.(?)

ulje na platnu

120 × 80 cm

sign. d.l.: *NR*

inv. br. MLU-S-384

NIJE IZLAGANO

4. Nasta Rojc

Foksterijer / Brandy

1923.

ulje na platnu

72 × 52,5 cm

sign. d.l.: *N.ROJC*

inv. br. MLU-S-351

5. Nasta Rojc

Ruže (Žute ruže u plavoj vazi)

oko 1930. g.

ulje na platnu kaširano na ljepenci

44 × 35,5 cm

sign. d.l.: *NR*

inv. br. MLU-S-246

LITERATURA

Adamović, D. (ur.), *Nasta Rojc: život i djelo*. Bjelovar, 2004.

Alujević, D., „Beč kao mjesto formiranja umjetnica hrvatske moderne i njihov udio u likovnom životu Zagreba“.

U: Kraševac, I., P. Vugrinec (ur.), *Izazov moderne: Zagreb – Beč oko 1900.*, Zagreb, 2017., 125–148.

Drveni, A., *Nasta Rojc: iz bjelovarskih zbirki*. Bjelovar, 2023.

Ebenstein, Z., H. Schöny, *Tina Blau: 1845 – 1916.; eine Wiener Malerin*. Wien, 1971.

Fuchs, H., *Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts: Band 1 (A–F)*. Wien, 1972.

Fuchs, H., *Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts: Ergänzungsband 1 (A–K)*. Wien, 1978.

Kratzer, H., *Die großen Österreicherinnen: 90 außergewöhnliche Frauen im Porträt*. Wien, 2001.

Mučet, A., L. Kovač, *Nasta Rojc: Ja, borac*. Zagreb, 2018.

Nekić, D., D. Alujević, *Jedna za sve – sve za jednu: Klub likovnih umjetnica 1927. – 1940*. Zagreb, 2024.

Poklečki Stošić, J. (ur.), *Nasta Rojc. Krićka retrospektiva*. Zagreb, 2014.

Rojc, N., „50-godišnjica Naste Rojc“. U: *Ženski list*, 10 (1933.), 32–33.

Thieme, U., F. Becker, *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler: Band 4 (Bida–Brevoort)*. Leipzig, 1999. [1910.]

Ukrainčik, L. (ur.), *Nasta Rojc: retrospektivna izložba*. Zagreb, 1996. – 1997.

TINA BLAU

POP-UP IZLOŽBA

– učiteljica Naste Rojc

20. 3. –
27. 4. 2025.

NAKLADNIK

Muzej likovnih umjetnosti
Europska avenija 9, 31000 Osijek
www.mlu.hr
mlu@mlu.hr
tel: 031/251-280
fax: 031/251-281

ZA NAKLADNIKA

Eduard Hudolin

AUTOR IZLOŽBE I TEKSTA

Ivan Roth

KUSTOS IZLOŽBE

Ivan Roth

EDUKATIVNO-PEDAGOŠKI PROGRAM

Kristina Delalić Vetengl

MARKETING I PROMIDŽBA, ODNOSI S JAVNOŠĆU

Katica Runje
Kasja Vukić

TEHNIČKA PODRŠKA

Mirsad Bećarević
Borivoj Eklemović
Ranko Lalić

LEKTURA

Dijana Stanić-Rešicki

PRIJEVOD NA ENGLLESKI

Sanda Katavić Čaušić

FOTOGRAFIJE

Marin Topić
Domagoj Topić

OBLIKOVANJE I PRIPREMA ZA TISAK

Melani Čop / Fotoart d.o.o.

TISAK

Fotoart d.o.o.

NAKLADA

200

Osijek, 2025.

Izložba je realizirana sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Osječko-baranjske županije.